كژا كژا، مِنژا مِنژا،
سُنژا سُنژا، كمنژا.
كمنژا هِي كمنژا...!

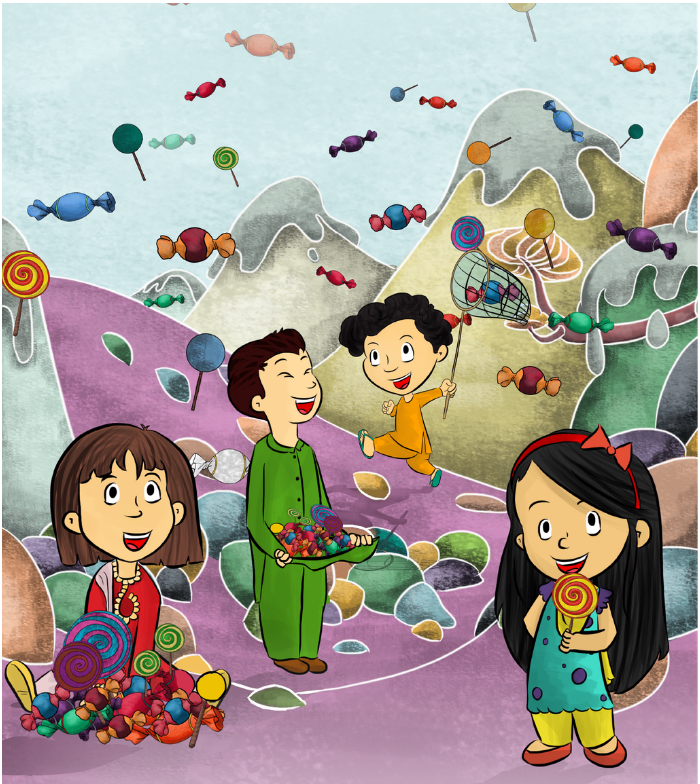

اڃا، ڳاڙها، ساوا، پِيلا،
نارنگِي ناسِي، ڪي نِيلا.
ڪٿمنڙا هِي ڪٿمنڙا...!

ڪي ته مزي جا مِٺا ڪٽمنڙا آهن،
ڪي وري ڪجهه ڪٽڙا آهن.
ڪٽمنڙا هِي ڪٽمنڙا...!

ڪي ننڍڙا ۽ سَنهڙا آهن،
۽ ڪي وَڏڙا چَڱڙا آهن.
ڪٿمنڙا هِي ڪٿمنڙا...!

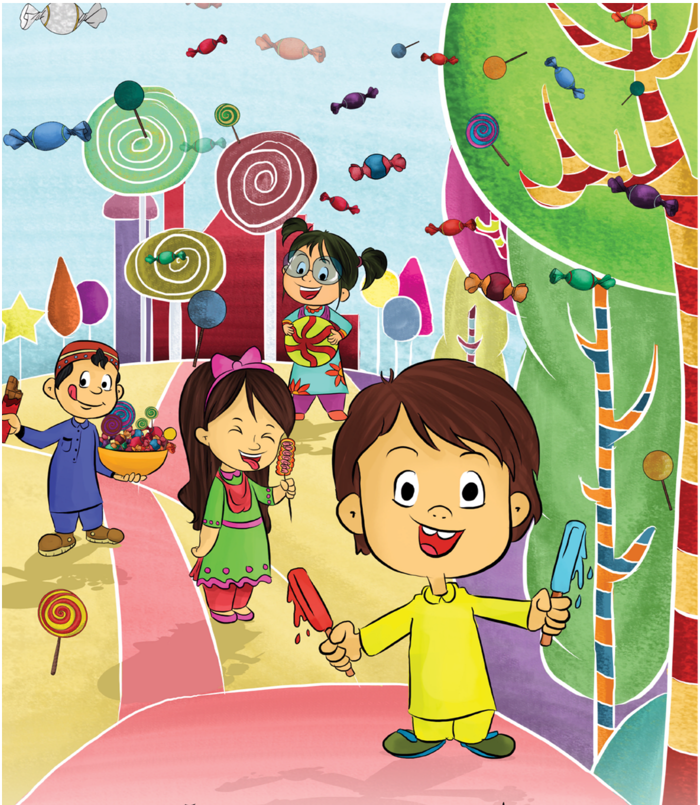

واهہ! ڇا تہ لذيذ هي آهن،
مُون کي ڏاڍا عزيز آهن.
ڪٽمنڙا هِي ڪٽمنڙا...!

تيز تِکا ۽ مِرچن وارا،
کي تہ مِٺا ۽ کي وري کارا.
کٿمنڙا هِي کٿمنڙا...!

سائي پنِيءَ وارا منهنجا،
هِيءِ ڳاڙها ڪارا تنهنجا.
ڪٽمنڙا هِي ڪٽمنڙا...!

مُون اُستاد كي بَيت ٻڌايا،
مُون كي پوءِ اِنعام ۾ آيا.
كٿمنڙا هِي كٿمنڙا...!

سالگرھ جا تحفا کوليا،
ھِڪڙي سُھڻي پيڪٽ ۾ ھُئا.
ڪٽمنڙا ھِي ڪٽمنڙا...!

كثمنـڙن جـا دِوَ كيا سـين ،
كائِـي كائِـي ثكجِـي پياسِـين.
كثمنـڙا هِـي كثمنـڙا . . . !

جڏهن كائِي بَس كجي،
پوءِ ڏندن كي بُرش كجي.
كٽمنڙا هِي كٽمنڙا...!

بِگ بُڪس

BIG BOOKS

(ٻئي درجي لاءِ)

پاڪستان ريڊنگ پراجيڪٽ (USAID-Pakistan Reading Project) يُو ايس ايڊ (USAID) جي مالي سهڪار سان عمل ۾ ايندڙ پنج سالہ پروگرام آهي. جنهن جو مقصد پاڪستان ۾ صوبائي ۽ علائقائي تعليم کاتي جي تعاون سان شروعاتي دَرجن جي شاگردن ۾ ’پڙهڻ‘ جي صلاحيتن ۾ بهتري آڻڻ آهي. ان سلسلي ۾ پاڪستان ريڊنگ پراجيڪٽ ٻئي دَرجي جي شاگردن ۾ سنڌي پڙهڻ جي مهارتن کي وڌائڻ لاءِ هِي تدريسي مواد تيار ڪيو آهي.

بِگ بُڪس انهيءَ تدريسي مواد جو اهم حصو آهن. هي ڪتاب استاد، شاگردن آڏو ’وڏي آواز ۾ پڙهڻ‘ (Read Aloud) واري طريقي مطابق پڙهندا. 24 هفتن لاءِ 12 بِگ بُڪس لکيا ويا آهن. هر بِگ بُڪ جي پٺيان استادن لاءِ اُن هفتي جي پڙهڻ جي مهارتن لاءِ سرگرميون ڏنيون ويون آهن. وڏي آواز سان پڙهڻ دوران ان ڳالهہ جو خيال رکڻ گهرجي تہ شاگردن کي مڪمل ڪهاڻي پڙهي ٻڌائجي. بِگ بُڪس جون هي ڪهاڻيون لکڻ دؤران ڪيترن ئي اصولن کي نظر ۾ رکيو ويو آهي. مثال طور، مخصوص موضوعن جي چوند، شاگردن جي عمر ۽ ذهني سطح، مناسب لفظن جو ذخيرو، سادو اسلوب ۽ شاگردن جي دلچسپيءَ جي عنصر کي قائم رکڻ لاءِ واضح ۽ وڻندڙ تصويرون وغيره.

هن ڪاوش جي نتيجي ۾ استاد، شاگردن جي ’پڙهڻ‘ جي مهارتن: ڇَپيل تصوُر، صوتي ڄاڻ، صوتيات، لفظن جو ذخيرو، رواني ۽ تفهيم جي صلاحيتن ۾ واڌارو آڻي سگهندا. هي بِگ بُڪس، اسڪول لائبريري جو حصو بڻجندا تہ جيئن ايندڙ شاگرد پڻ هنن ڪتابن مان لاڀ حاصل ڪري سگهن ۽ ٻولي سکڻ ۽ پڙهڻ ۾ دلچسپيءَ جو هِي سلسلو جاري رهي.

اسان کي اميد آهي تہ پاڪستان ريڊنگ پراجيڪٽ جي هيءَ ڪاوش سنڌ جي پرائمري اسڪولن ۾ پڙهڻ جي معيار کي بهتر کان بهتر بڻائڻ ۾ ڀرپور ڪردار ادا ڪندي. پاڪستان ريڊنگ پراجيڪٽ ۾ هيٺ ڏنل تعليمي ۽ تدريسي مواد شامل آهي:

- ٽي آءِ جي ماڊيولز
- ويڊيوز
- سبقي منصوبا
- ورڪ بُڪ
- فليش ڪارڊز
- بِگ بُڪس
- ليولڊ ريڊرز

تدريسي مواد جي تياريءَ دؤران هن کي هر قسم جي غلطيءَ کان آجو رکڻ جي ڀرپور ڪوشش ڪئي وئي آهي. تنهن هوندي بہ استعمال دؤران جيڪڏهن ڪا ڪَمي نظر اچي تہ ان بابت مهرباني ڪري ٺُرت پاڪستان ريڊنگ پراجيڪٽ جي صوبائي/ ضلعي آفيس کي ڄاڻ ڏني وڃي. ان سهڪار جي لاءِ اسان اوهان جا ٿورائتا رهنداسين.

اُستادن جي لاءِ هدايتون

نوٽ: شاگردن کي هفتي جا پهريان ٻہ ڏينهن مڪمل نظم پڙهي ٻُڌايو ۽ هيٺ ڏنل هدايتن تي عمل ڪريو.

پهريون ڏينهن (اڳڪٿي، اڳوڻي معلومات ۽ چِٽيل تصور)

پڙهڻ کان پهرين

شاگردن کي نظم جو ٽائيٽل ڏيکاري پڇو تہ:

- توهان جي خيال اچ جي نظم جو عنوان ڇا آهي؟
- تصوير ۾ ڇا ٿي رهيو آهي؟

پڙهڻ دؤران

- صفحو نمبر 8 ڏيکاريو ۽ پڇو تہ باغ ۾ ڪهڙيون پِينگهون آهن؟
- صفحو نمبر 9 ڏيکاريو ۽ پڇو تہ اُستاد ڇا ڪري رهي آهي؟

پڙهڻ کان پوءِ

- هن نظم جو پهريون لفظ ڪهڙو آهي؟
- هن نظم جو آخري لفظ ڪهڙو آهي
- هن نظم ۾ ڪهڙن رنگن وارا ڪٽمنڙا آهن؟
- هن نظم ۾ ڪهڙن ذائقن وارا ڪٽمنڙا آهن؟

ٻيو ڏينهن (لفظن جو ذخيرو، سنڌي ۽ ٻي ڪا مادري زبان ۽ آوازن جي مشق)

پڙهڻ کان پهرين

- (تي سگهي ٿو تہ توهان جي ڪلاس ۾ ڪجھ اهڙا ٻار موجود هجن جن جي مادري ٻولي سنڌي نہ هجي، ان صورت ۾ هي سوال توهان انهن ٻارن کان پڇندؤ).
- شاگردن کي نظم جو ٽائيٽل/عنوان ڏيکاري پڇو تہ توهان جي ٻوليءَ ۾ ڪٽمنڙن کي ڇا چوندا آهن؟

پڙهڻ دؤران

- صفحو نمبر 1 تي 'چِڙيءَ' جي تصوير ڏيکاري شاگردن کان پڇو تہ توهان جي ٻوليءَ ۾ هن کي ڇا چوندا آهن؟
- صفحي نمبر 6 ۾ ڏنل شعر 'واھ واھ! ڇا تہ ..... ڪٽمنڙا...!' کي تاثرات سان ادا ڪري انهن جي ٻولي ۾ ورجائڻ لاءِ چئو.

پڙهڻ کان پوءِ

- شاگرن سان گڏ لفظن جا هم آواز ڳاهيو.

ڪٽڙا، ٽِڪا، ڪارا، منهنجا، سائو، ڪاءُ.

ٽيون ڏينهن (لفظن جو ذخيرو، پهاڪا ۽ اصطلاح)

پڙهڻ دؤران

- صفحي نمبر 3 ۾ شعر 'ڪي تہ مزي جا مِٺا ڪٽمنڙا آهن، ڪي وري ڪجھ ڪٽڙا آهن' ۾ مزي جا جي معنيٰ ٻُڌايو 'ذائقي وارا' پوءِ مثال ڏيو. (مون اچ مزي جو مائو ڪاڌو) اهڙيءَ طرح ٻيا جملا ٺاهڻ ۾ شاگردن جي مدد ڪيو.
- صفحي نمبر 6 ۾ شعر 'واھ! ڇا تہ لذيذ هي آهن، مُون کي ڏاڍا عزيز آهن' ۾ عزيز جي معنيٰ ٻُڌايو 'پيارا' پوءِ مثال ڏيو. (مون کي پنهنجيون سهيليون عزيز آهن) اهڙيءَ طرح ٻيا جملا ٺاهڻ ۾ شاگردن جي مدد ڪيو.
- صفحي نمبر 11 ۾ جملو 'ڪٽمنڙن جا ڍَوَ ڪياسين' ۾ ڍَوَ جي معنيٰ ٻُڌايو 'پيٽ ڀرجڻ' پوءِ مثال ڏيو. (اچ اسد ڍَوَ ڪري ماني کاڌي) اهڙيءَ طرح ٻيا جملا ٺاهڻ ۾ شاگردن جي مدد ڪيو.
- صفحي نمبر 12 ۾ لفظ 'بُرش' کي جملن ۾ استعمال ڪرايو.

چوٿون ڏينهن (تفهيم، نظم جو ذاتي زندگيءَ سان ڳانڍاپو)

پڙهڻ کان پهرين

- توهان کي ڪٽمنڙا ڇو پسند آهن؟
- توهان ڪهڙن قسمن جي ذائقي جا ڪٽمنڙا چکيا آهن؟
- ڪٽمنڙن کائڻ کان پوءِ ڇا ڪرڻ گهرجي؟

پڙهڻ دؤران

- رسيس جي وقت ڪٽمنڙن کان سواءِ توهان ٻيون ڪهڙيون شيون کائيندا آهيو؟
- گهڻن ڪٽمنڙن کائڻ جو ڪهڙو نقصان ٿيندو آهي؟
- ڪٽمنڙا ڪهڙن رنگن جا ٿيندا آهن؟

پڙهڻ کان پوءِ

- توهان تحفي طور ڪٽمنڙا ڪنهن کي ڏيڻ پسند ڪندؤ؟
- توهان ڪهڙي قسم جا ڪٽمنڙا کائڻ پسند ڪندؤ؟ ان جي تصوير ٺاهيو.

This publication is made possible by the support of the American people through the United States Agency for International Development (USAID). It is produced by the USAID-funded Pakistan Reading Project in collaboration with the provincial/regional government. The contents are the sole responsibility of the project and do not necessarily reflect the views of USAID or the United States Government.

هن اشاعت جي فراهمي آمريڪي عوام جي سهڪار سان بين الاقوامي ترقيءَ جي آمريڪي اداري طرفان ڪئي وئي آهي. هي دستاويز يو ايس ايڊ-پاڪستان ريڊنگ پراجيڪٽ، صوبائي/ علائقائي حڪومتن جي تعاون ۽ ڀائيواري سان تيار ڪيو آهي. هن اشاعت جي مڪمل ذميواري پاڪستان ريڊنگ پراجيڪٽ جي آهي ۽ ضروري نہ آهي تہ هي يو ايس ايڊ يا آمريڪي حڪومت جي نظريي جي عڪاسي ڪندي هجي.